

MARZENA GŁODEK

AP SŁUPSK

## PAŃSTWA WŁOSKIE W ŚWIETLE *KSIĘGI PODRÓŻY* BENIAMINA Z TUDELI (XII WIEK)

Rabin Beniamin z Tudeli (zm. 1178), syn Jonasza z Tudeli, żydowski podróżnik pochodzący z królestwa Nawarry, w latach 1165-1173 odbył podróż do krajów Europy, Azji, Afryki Północnej. Rzym i inne państwa włoskie odwiedził pomiędzy rokiem 1165 a 1167. Relację z podróży (znaną pod tytułem *Księga podróży*, hebr. *Sefer ha Masa'ot*), według własnych słów, spisał po powrocie do Kastylii w 1173 r.

Polski przekład fragmentów relacji Beniamina z Tudeli znajduje się w książce: M. Bałaban, *Historia i literatura żydowska. Ze szczególnym uwzględnieniem historii Żydów w Polsce*, t. II, Lwów 1925.

Poniższy tekst opracowany został na podstawie: *The Itinerary of Benjamin of Tudela*, critical text, translation and commentary by Marcus N. Adler, London Oxford University Press 1907, s. 5-9, 78.

Z Marsylii można wziąć statek i w ciągu czterech dni dopłynąć do Genui, która także znajduje się nad morzem. Tutaj mieszkają dwaj Żydzi: rabi Samuel, syn Salima i jego brat z miasta Ceuta, obaj są dobrymi ludźmi. Miasto otoczone jest murem<sup>1</sup>, jego mieszkańcy nie podlegają rządowi żadnego króla, lecz sędziom, których wybierają według swojego upodobania<sup>2</sup>. Każda rodzina ma przy domu wieżę i w czasie

<sup>1</sup> Genueńczycy otoczyli swoje miasto pierścieniem murów obronnych w 1155 r. Obejmowały one powierzchnię 55 ha i około 3500 domów. Ludność miasta liczyła około 47 500 mieszkańców. M. Ginatempo, L. Sandri, *L'Italia delle città. Il popolamento urbano tra Medioevo e Rinascimento (secoli XIII-XVI)*, Firenze 1990, s. 69.

<sup>2</sup> Zgodnie z biblijną stylistyką, Beniamin z Tudeli mianem 'sędziów' określił genueńskich konsulów. Konsulat jako forma rządów w Genui uformował się w 1099 r. Kadencja tego kolegialnego organu administracyjnego początkowo liczyła cztery lata. Czwartej pierwszej konsulowie: Wilhelm Embriaco, Gwidon di Rustico di Rizo, Ido da Carmandino i Gwidon Spinola skupiali w swoich rękach kompetencje polityczne, militarne, prawodawcze oraz sędziowskie. Od 1130 r. nastąpiło powiększenie liczby konsulów i podział kompetencji. Do czterech konsulów *in re publica*, czyli mających władzę polityczną i wojskową, dołączono czterech *in causis*, zajmujących się wymiarem sprawiedliwości, skrócono także do roku ich kadencję. W okresie, kiedy Beniamin z Tudeli przebywał w Genui, konsulami byli: *in re publica* Szymon Aurie, Otton Bono de Alberico, Wilhelm Cicada, Amico Grillo, *in causis* Oberto Maloaucello, Pagano de Volta, Henryk Iudice, Henryk Mallone. Zob.: *Gli Annali di Caffaro (1099-1163)*, a cura di G. Airdi, Genova 2002,